

Innst. 333 L

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Prop. 92 L (2015–2016)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i markaloven (rett til erstatning)

Til Stortinget

Sammendrag

Klima- og miljødepartementet foreslår i proposisjonen endringer i lov 6. mai 2009 nr. 35 om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven). Forslagene gjelder erstatning for rådighetsinnskrenkninger som følge av vern etter markaloven.

Markaloven ble vedtatt og trådte i kraft i 2009, og § 11 inneholder en bestemmelse om særskilt vern av friluftslivsområder. Vilkåret for slikt vern er at området på grunn av naturopplevelsesverdier har særskilte kvaliteter for friluftslivet. Bestemmelsen her er svært lik vernebestemmelsen for naturreservat i naturmangfoldloven § 37 i restriksjonsnivå og konsekvens, og retter seg i all hovedsak mot skogarealer. Ved vern som friluftslivsområde etter markaloven § 11 kan økonomisk tap kreves erstattet «i samsvar med alminnelige rettsgrunnsetninger». Terskelen for erstatning ligger høyt, og det skal svært mye til før skogeiere som eier skog som vernes etter denne bestemmelsen, vil få erstatning.

Klima- og miljødepartementet startet i 2010 en prosess for å verne viktige friluftslivsområder i Marka etter markaloven § 11. I forkant av den formelle oppstarten av verneplanprosessen varslet skogeierne og deres organisasjoner at de ville motsette seg en verneprosess hvor skogverdiene ikke ville bli erstattet. I mai 2012 meldte Fylkesmannen i Oslo og Akershus oppstart av verneplanprosess etter markaloven § 11 for 28 områder. Områder med betydelige naturverdier kunne vernes som naturreservat gjen-

nom frivillig skogvern etter naturmangfoldloven § 37, dersom private grunneiere ønsket det. På bakgrunn av dette meldte Fylkesmannen i 2014 oppstart av verneplanarbeid etter naturmangfoldloven § 37 for 18 av de 28 områdene.

Høsten 2013 ble det fattet vernevedtak etter markaloven § 11 for fire områder: Skjennungsåsen, Godbekken, Hauktjern og Spinneren, alle i Oslo kommune og i all hovedsak eid av kommunen. Det samlede arealet av de fire områdene er på ca. 8 840 dekar.

I 2015 ble ni områder i Marka vernet som naturreservat etter naturmangfoldloven. Åtte av de ni områdene inngår i de 18 områdene der det ble meldt oppstart av verneplanarbeid etter naturmangfoldloven 21. februar 2014, og er dermed også blant de 28 områdene der det ble startet verneplanprosess etter markaloven i mai 2012. For disse ni områdene ble det foretatt betydelige tilpasninger av vernebestemmelsene av hensyn til idrett og friluftsliv.

Departementet viser til at med gjeldende erstatningsregler er vern av privateid skog etter markaloven § 11 svært konfliktfyllt fordi grunneierne da i hovedsak ikke vil få erstatning. Det legges videre til grunn at vern av privateid skog i all hovedsak vil skje ved frivillig vern – med tilsvarende prosesser overfor grunneiere som ved vern av naturreservater etter naturmangfoldloven på privateid grunn.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Per Rune Henriksen, Anna Ljunggren, Audun Otterstad og Terje Aasland, fra Høyre, Tina Bru, Odd Henriksen, Eirik Milde og Torhild Aarbergsbotten, fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen og Øyvind Korsberg, fra Kristelig Folke-

parti, Rigmor Andersen Eide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, fra Venstre, lederen Ola Elvestuen, fra Sosialistisk Venstreparti, Heikki Eidsvoll Holmås, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til at markaloven ble vedtatt og trådte i kraft i 2009.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, viser til at loven inneholder i § 11 en bestemmelse om særskilt vern av friluftslivsområder. Vilkåret for slikt vern er at området på grunn av naturopplevelsverdier har særskilte kvaliteter for friluftslivet.

Flertallet peker på at vernebestemmelsen i markaloven § 11 er svært lik vernebestemmelsen for naturreservat i naturmangfoldloven § 37 i restriksjonsnivå og konsekvens. Drivverdig tømmer er i begge tilfeller normalt den klart viktigste økonomiske verdien som båndlegges. Ved vern som friluftslivsområde etter markaloven § 11 kan økonomisk tap kreves erstattet «i samsvar med alminnelige rettsgrunnsetninger». Terskelen for erstatning ligger høyt, og det skal svært mye til før skogeiere som eier skog som vernes etter denne bestemmelsen, vil få erstatning. Ved vern som naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er terskelen for å få erstatning betydelig lavere. Gjennomsnittlig erstatningsutbetaling ved skogvern etter naturmangfoldloven § 37 ligger på ca. 2–2,5 mill. kroner pr. kvadratkilometer produktiv skog.

Flertallet mener at restriksjonsnivået for grunneier for et område som vernes som friluftslivsområde ofte vil bli sammenfallende med det som gjelder for eksempel for nasjonalparker eller naturreservater. Både i friluftslivsområder og i naturreservater er det drivverdige tømmeret normalt den klart viktigste økonomiske ressursen som båndlegges. Disse forholdene gjør det, etter flertallets mening, vanskelig å forklare en forskjell i erstatningsnivå mellom disse vernebestemmelsene, og taler for at erstatningsreglene bør være like.

Flertallet støtter lovendringen som foreslås i Prop. 92 L (2015–2016).

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at gjeldende markalov har en åpning for vern av «eventyrskog». Dette medlem er av den oppfatning at naturvernet ikke tjener på vernetiltak som ikke er tuftet på objektive naturvitenskapelige kriterier og god faglig dokumentasjon.

Dette medlem mener områdevern etter naturmangfoldloven på grunnlag av «eventyrskogkrite-

rier» er uforenlig med tanken om en helhetlig, kunnskapsbasert naturforvaltning.

Dette medlem vil påpeke at det i naturmangfoldloven (§ 8) presiseres at et overordnet prinsipp for Norges forvaltning av naturen skal være en kunnskapsbasert naturforvaltning. Dette vil si at «[...] beslutninger som berører naturmangfoldet, så langt det er rimelig, skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.»

Dette medlem har merket seg at vern av «eventyrskog» er omdiskutert, og at foreliggende forslag til endring av markaloven trolig vil medføre at denne typen vern legitimeres. Dette medlem kan ikke støtte dette, og vil derfor stemme mot lovforslaget.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i markaloven (rett til erstatning)

I

I lov 5. juni 2009 nr. 35 om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner skal § 11 femte ledd og nytt sjette ledd lyde:

En eier av eller rettighetshaver i eiendom som helt eller delvis blir vernet som friluftslivsområde, har rett til erstatning fra staten for økonomisk tap når et vern medfører en vanskeliggjøring av igangværende bruk. Dersom bruken trenger tillatelse fra offentlig myndighet, gjelder retten til erstatning bare når tillatelse er gitt før det er foretatt kunngjøring etter naturmangfoldloven § 42. Naturmangfoldloven § 51 gjelder for fremgangsmåten ved fastsetting av erstatning etter bestemmelsen her.

Når vilkårene etter femte ledd er oppfylt, fastsettes erstatningen for tap som følge av vanskeliggjøring av igangværende bruk i samsvar med utmålingsreglene i lov 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved overføring av fast eiendom. Ved anvendelsen av lov 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved overføring av fast eiendom § 10 skal tidspunktet for vernevedtaket legges til grunn.

II

Loven trer i kraft straks.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 31. mai 2016

Ola Elvestuen

leder og ordfører